

Charakteristika vyučovacího předmětu - Zeměpis - 2. stupeň

Obsahové vymezení předmětu

Vyučovací předmět Zeměpis je součástí vzdělávací oblasti Člověk a příroda. Je realizován na 2. stupni základní školy. Navazuje na vzdělávací oblast 1. stupně Člověk a jeho svět a kooperuje se vzdělávacími oblastmi Člověk a společnost, Člověk a zdraví, Člověk a svět práce a dalšími oblastmi. Do obsahu tohoto vyučovacího předmětu jsou zařazeny následující okruhy:

Geografické informace, zdroje dat, kartografie a topografie, Přírodní obraz Země, Regiony světa, Společenské a hospodářské prostředí, Životní prostředí, Česká republika, Terénní geografická výuka, praxe a aplikace.

Do vzdělávacího obsahu jsou zároveň začleněny vybrané tematické okruhy všech průřezových témat, zejména však globální, multikulturní a environmentální výchovy. Předmět má společenskovední i přírodovědný charakter. Umožňuje žákům odhalovat souvislosti přírodních podmínek a života lidí i jejich společenství v blízkém okolí, v regionech, na celém území ČR, v Evropě i ve světě. Podává žákům ucelený obraz o Zemi, zpřehledňuje jednotlivé regiony světa, aktuálně reaguje na probíhající přírodní, politické, kulturní i hospodářské změny. Žáci dostávají příležitost poznávat přírodu jako systém, jehož součásti jsou vzájemně propojeny, působí na sebe a ovlivňují se. Na takovém poznání je založeno i pochopení důležitosti udržování přírodní rovnováhy pro existenci živých soustav i člověka, včetně možných ohrožení plynoucích z přírodních procesů, z lidské činnosti a zásahů člověka do přírody. Zeměpis umožňuje žákům orientovat se v současném světě a v problémech současného lidstva, uvědomovat si civilizační rizika a perspektivy budoucnosti lidstva. Klade důraz na vlastní spoluzodpovědnost za kvalitu života na Zemi a vztahů lidí k jejich přírodnímu i společenskému prostředí.

Časové vymezení předmětu

Předmět Zeměpis má časovou dotaci 2 hodiny týdně v 6. – 9. ročníku jako povinný předmět.

Organizační vymezení předmětu

Výuka probíhá převážně v kmenových učebnách, je doplňována prací v počítačové učebně. Okruh Terénní geografická výuka, praxe a aplikace je realizován v nejbližším okolí školy. Při probírání místního regionu jsou teoretické poznatky ověřovány v regionu Břeclavska formou exkurzí do přírodních lokalit a společensko-hospodářských zařízení. Vyučující organizují pro žáky dle možností besedy a knihovnické lekce rozšiřující probírané učivo.

Výchovné a vzdělávací strategie vedoucí k získání klíčových kompetencí

Vyučovací předmět se zaměřuje především na to, aby si (se) žáci

- vytvořili představu o jedinečnosti geografických objevů, procesů v krajině, o jejich pravidelnostech, zákonitostech a souvislostech
- orientovali ve světadílech, získávali informace o významných státech a jejich zřízeních, o hospodářském a kulturním významu
- vytvořili ucelený obraz o naší vlasti, uvědomovali si její postavení v Evropě i ve světě
- osvojili dovednosti samostatně pracovat s mapami, grafy, statistikami, spojili poznatky z výuky s dalšími informacemi z médií a zároveň je uplatňovali v praktických situacích
- učili posuzovat a srovnávat sociální a hospodářské jevy v ČR s obdobnými v zahraničí
- naučili chápat kulturní i mentální zvláštnosti lidských ras, národů a kultur a vážili

- si jejich přínosu pro rozvoj lidské společnosti
- uvědomovali význam tolerance a porozumění mezi národy
- vytvářeli smysl pro jedinečnost a krásu přírodních jevů i lidských výtvorů a získávali trvalý zájem o poznání různých zemí, regionů, tradic, obyvatel a o cestování
- měli potřebu klást si otázky o průběhu a příčinách různých přírodních procesů, které mají vliv i na ochranu zdraví, životů, životního prostředí a majetku, správně tyto otázky formulovat a hledat na ně adekvátní odpovědi

Kompetence k učení:

- vést žáky k soustavnému vzdělávání a pochopení smyslu učení pro budoucí život
- nabízet práci s různými zdroji informací
- uvádět do souvislostí nové poznatky, kriticky je posuzovat a vyvozovat závěry
- umožnit kriticky hodnotit výsledky svého učení

Kompetence k řešení problémů

- vést žáky k rozpoznání a pochopení problému
- pracovat s informacemi, které vedou k řešení problému
- umožnit samostatně řešit problém
- směřovat ke snaze ověřit správnost řešení problému
- snažit se aplikovat získané poznatky a postupy v obdobných situacích
- rozvíjet schopnost hodnotit a obhájit svá rozhodnutí

Kompetence komunikativní

- rozvíjet u žáků správné vyjadřování myšlenek a názorů v ústním i písemném projevu
- vést ke snaze naslouchat druhým lidem a porozumět jim
- aktivně zapojovat žáky do diskusí a učit je vhodně obhajovat své názory
- tvořivě využívat různé druhy textů, záznamů a obrazových materiálů
- podporovat u žáků využívání informačních a komunikačních prostředků
- učit žáky využívat komunikativní dovednosti při práci v týmu

Kompetence sociální a personální

- snažit se, aby žáci pozitivně ovlivňovali kvalitu společné práce
- pomáhat upevňovat mezilidské vztahy, vést k ohleduplnosti a k úctě k druhým lidem
- vést žáky k potřebě poskytnout pomoc druhému a umět o ni také požádat
- směřovat k efektivní spolupráci ve skupině
- oceňovat zkušenosti druhých lidí a čerpat z nich poučení
- vytvářet u žáků pozitivní představu o sobě samém, naučit je ovládat vlastní chování a jednání

Kompetence pracovní

- účinně používat veškeré zeměpisné pomůcky a materiály v učebně i při terénním cvičení
- vést ke schopnosti adaptace na změněné pracovní podmínky při terénních cvičeních a exkurzích
- podporovat využití získaných znalostí a zkušeností v zájmu vlastního rozvoje a přípravy na budoucnost, spojovat co nejvíce nových informací se životem
- směřovat žáky k orientaci v aktivitách potřebných k uskutečnění podnikatelského záměru

Kompetence občanské

- rozvíjet u žáků schopnost vcítit se do situace ostatních lidí, nebýt lhostejný ke svému okolí
- vést k odmítání fyzického i psychického násilí a učit je postavit se proti němu
- směřovat k chápání základních ekologických souvislostí
- vštěpovat respektování požadavků na kvalitu životního prostředí
- vést žáky ke snaze aktivně se podílet na ochraně životního prostředí

Kompetence digitální

- vést žáky k používání geoinformačních technologií ve výuce i v běžném životě
- vést žáky k volbě a účelnému využívání vhodných digitálních technologií při činnostech s digitalizovanými geoinformačními zdroji, prameny a programy
- využívat výhody tištěných i digitálních map pro znázornění, analýzu a hodnocení geografických objektů, jevů a procesů v krajině
- používat mapy, mapové aplikace a globální družicové navigační systémy k orientaci v terénu, k pozorování, zobrazování a hodnocení krajiny a sběru geografických dat a informací
- seznamovat žáky s různými možnostmi, jak komunikovat činnosti a výsledky práce s digitalizovanými geografickými reáliemi
- klást důraz na bezpečnou a efektivní komunikaci žáků a na jejich odpovědné chování a jednání v digitálním světě

Zařazení průřezových témat v předmětu

Osobnostní a sociální výchova

- seznamovat s evolucí lidského chování, lidské komunikace, seberegulujícího jednání
- rozvíjet emocionální a sociální vztahy, osobní postoje a praktické dovednosti ve vztahu k přírodnímu prostředí

Výchova demokratického občana

- rozvíjet vztah k domovu a vlasti

Tematické okruhy: a) Formy participace občanů v politickém životě

b) Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování

Globální výchova

- objasňovat důsledky globálních vlivů na životní prostředí v okolí žáků s důrazem na potřebu a závažnost ochrany tohoto prostředí především v dané lokalitě

Tematické okruhy: a) Evropa a svět nás zajímá

b) Objevujeme Evropu a svět

c) Jsme Evropané

Multikulturní výchova

- uvádět základní znalosti o různých etnických a kulturních skupinách
- objasňovat vzájemné vztahy mezi příslušníky různých národů a národnostních skupin

Tematické okruhy: a) Etnický původ

b) Multikulturalita

c) Princip sociálního smíru a solidarity

Environmentální výchova

- vést k pochopení komplexnosti a složitosti vztahů člověka a životního prostředí

- učit hodnotit objektivnost a závažnost informací týkajících se ekologických problémů
- komunikovat o problémech životního prostředí

Tematické okruhy: a) Ekosystémy

b) Základní podmínky života

c) Lidské aktivity a problémy životního prostředí

d) Vztah člověka k prostředí

Mediální výchova

- učit využívat potenciál médií jako zdroj informací
- umožňovat pochopení cílů a strategií vybraných mediálních obsahů